

MANIFESTU ATZERATUA

Joxe Azurmendi, 1968

Panfleto bat idatzi nizun
kondenatu nahi banauzu
injustiziarik kometa ez dezazun.

1

Gure herriak ez dauka kondairarik.

Pobrea da. Ez dauka
pirata koxkor pare bat
langile sofritu batzuk,
muga zentzugabe asko,
mila zorigaizto
besterik. Ez da gutxi.

Euri gortina batek ixten du
gure kalendarioa.

Ez, ba, bilatu kondaira unibertsalen
liburu handietan gure inperiorik.

Aginako zero bat zen
gure inperio guztia.

Ta euskalduna konforme zegoen.

Ta libre izan nahi zuen.

Baina libre izatea

gauza ikaragarri zaila da

Marx bat

edo 1789 bat izan ez duen

herri zorigaiztokoarentzat.

Zerekin pagatu behar du?

Ikaragarri zaila da.

Ze guk ez daukagu

pirata pare bat, langile on batzuk,

muga txar gehiago eta holako zerbait

besterik. Kalderilla hutsa.

Baina libre izan nahi dugu,

zer kulpa daukat nik.

Eta txeke zuri faltsu baten antzean

Gernikako arbola bat asmatu diguten arren

libre nahia bekatu balitz bezala,

aitzakiaren bat beharko bagenu bezala,

guk, guztiz ximple, libre izan nahi dugu.

Nahi dugu, besterik ez.

Hauxe baita gure engainu azkenekoa:

libre izan nahia justifikatu behar dugula

pentsarazi digute

lehen kanpotik eta barrutik orain.

Eta San Inazioren, Xabierren, Txurrukaren

eta Elkanoren eta Habeas Corpusen

eta nik dakit noren

gomendio guztiak biltzen

eta banatzen

saiatu zaizkigu gure kausaren

abokatuok. Libre izateko

inoren baimenik beharko balitz bezala.

Herri izateko inoren gomendiorik

beharko bagenu bezala.

Horiek libertaterik

ekarriko baligute bezala.

Ta ez horiengatik, ezpada

guzti horien kontra

nahi dugu libre izan

kondaira guztiaren kontra.

Oi, libre izatea eta handi izatea

nahasi diguten gureak!

Libertatea handitasunarekin

edo kondairarekin

edo ta agian norbaitek (oi, bi aldiz gaixo!)

moralarekin

defendatzen digutenak!

Poema txar batean

deklaratu behar diot

gure gauari ezetz.

Goizaren kontra,

Gernikako arbolaren kontra

eta herriaren alde.

Deklaratu behar diot kaleari

gure jauntxoak ez direla

sekula gure herria izan ta izango.

Gure jendea pobrea da, trixtea da.

Gure jendea ez da poesia batean kabitzen.

Gure jendea ona da. Kulpa gabe

hiltzen da, handitasunik gabe

bizi da, sekretuan maite du

(tabuak errespetatzen ditu),

errezatzen du (tradizionalista da)

engainatu egin dute,

ez da asko fiatzen. Gure jendea

bulgaritate hutsa da.

Inpresionistek bakarrik pintatu dute.

Edozein etnologoren armario batean
dago, eskuliburu batean
deskribatzen da.

Hau zen nire Gernikako arbola guztia.

2

Nik ez dut bakerik nahi
ze bakea ez da libertatea
(kasi ahantzia neukan
zaharraren zaharrez).
Baina prosaiko aurkitzen dut
hiltzea.

Ez nuke hil nahi
Termopilako heroi bat bezala.
Ezta korda eman gabeko
erloju zahar bat bezala ere,
zer esanik ez.
Prosaiko aurkitzen dut nola edo hala.

Baina nire herriari

indarra egiten zaio. Niri ez.

Ni apaiz pribilejiatu bat naiz,
aitortu behar diot hauxe irakurleari,
ze ni ez naiz gizon korriente bat,
esan ohi den bezala, inola ere.

Ni sakratua naiz

ta ez nago seguru baina

zerbait zoragarria

izan behar du horrek.

Politikatan eta ez zikintzeko

ikasi nuen. Estudio luze bat.

Eta nire herriari indar egiten zaio.

Ogia behar duenari seigarren manamendua

predikatzen ikasi nuen.

Zanpatua dagoenari justizia,

zanpatzen dagoenari esperantza,

aingeruei gizona eta gizonei infernua.

Estudio luze bat.

Ta nire herriari indar egiten zaio.

Getsemaniko aingeru kontsolatzailea

izaten ikasi nuen.

Baina Getsemanin ez dut inor kausitu,

denak kalbarioan.

Indar egiten zaio.

Bakea predikatzen ikasi nuen,

denak kalbarioan,

indar egiten zaio,

hau zen Gernikako arbola.

Ta nork askatuko digu herria?

Zaharrak zahar dira

gazteak gazteegi.

Libertatea baino nahiago dute

ezkerra intelektualek.

Langileak eskolara ez baino

klasera hots egiten dituzte.

Artistak ederra sortzeko daude.

Baina libertatea ez da eder,

ez dago sindikatzerik,

ez dago ezkerrean.

Etorkizunean dago.

Gure partketan ez da inor gelditu

libertatearendako.

Handik Aitor, Amaia, Lelo

eta Lirelo

eta Gernikako arbola

eta mito guztien alienazioak.

Baina nork askatu behar digu herria

herriak berak ez bada! Eta denok

gara herria.

Denok gara herria.

Mito guztiak narruturik,

ez zaigu gelditzen

Magdalena Larralde

(bertso bat eta gure kondaira guztia)

besterik.

Indar egiten zaio,

zeinek egin behar dio libertatea?

Bitartean, nik egin ez nuena

egin gabe gelditzen zaio

herriari. Azkenean neuri

(eta zeuri, maitea).

Inork erein ez duen eguzkia,

inork altxatu gabeko horizontea,

inork kontsolatu nahi ez zuen arratsaldea

gabe gelditzen da.

Itsaso gabeko plaia guztiekin,

zerurik gabeko izarrekin,

azkenik ez duen

esperantza nekatu ahul abaildu batekin.

Libre ezinda
ta etsitzeko adore falta itsu
denegatu ximel agortu batekin.

Horrekintxe bakarrik
inork sinistu ezin dituen
ipuin hamaika gorabehera.

3

Libre izan nahi dugu.
Guk, haragi honek, esperantza honek
nahi du libre.
Alferrik pasiatzen dira gure filosofoak
xinpletasun xingle hau sublimatu nahirik
abrakadabra baten bila,
misteriotsu asko, ideologien jardinetan.

Haragi honek nahi du libre,
ez filosofia batek, ez klasetasunak
ez teologiak. Pinua pinudiak
definituko balu bezala,
goardasolak euria,
morena batek eguzkia.

Edo gurutzean ebanjelioa
hil balitz bezala.

«Ni naiz esperantza» bat

hil zen gurutzean.

Gizona ez da ideia bat.

Gizonak ez dira eskubide sorta bat.

Eskubideak ez dira

argumentu bat edo deklarazio bi.

Gizonak dira.

Zergatik ez aitortu:

mixerable banaturik gabiltza

mendian otsoak bezala.

Gu, txindurriok zeruaren azpian

argonauta ustean.

Konstelazio bat delakoan bakoitza,

zigarroa bezala mixto batekin

pizten delakoan libertatea.

Hola dio Jerusalemgo Talmudean

Rajanam rabinoak:

ez zen Israel desterrura joan

hogeita lau sektatan ezpaldu zen arte.

Merezi ditugu desterru bi ta hiru.

Ez ote zuen ba Prometeok

harrapatu egin behar izan sua?

Ez merezi. Ez filosofiekin,

kondairarekin, erregerekin merezi.

Noren zeren aurrean gero?

Erotuko ditugu guk Chailloteko eroak.

Haragi hau ez da kondaira.

Gizon hau ez da Txurruka,

aspertu egingo litzake

Londoneko plaza batean

Espainiaren ohorea lekukotzen.

Libre nahi luke,

ez monumenturik.

Ez da Elkano: nahiko mundu

zaio gure mendiarte.

Zumalakarregi? Tonto baten moduan

hil zitzaigun azkenean hura ere.

Preso daukagu orain Zegamako elizan

berpizt ez dakigun,

esan ez dakigun bala batek

asasinatu zuela libertatea.

Gizon honek ez du hil nahi.

Haragi hau ez da Gernikako arbola.

Ez da arraza bat, ez da sozialista,

ez da sakratu, ez da ezer,

hiltzen den haragi da

eta ez du hil nahi.

Eta ez du hilda bizi nahi ere.

Libre nahi du.

Bai, behinola batek denetik sinistu zuen:

Gernikako arbola

(eta santutzat ere bazeukan eduki

nahiz ez den fedea sekula izan

baten espezialitatea)

Irainetako nagusia, Abandoko

txapela, Campionen romantizismoa,

langileri klasea ta humanismoa

eta unamunismoa

(eta haren euskaldunondako

parajodak)

(baina honezkero ez digu Iparragirrek

arparik gehiago joko)

eta filosofia guztietako lezioak

eta etika lorero guztiak

eta Europa etabar.

Abar ere sinistu zuen

zerbait sinisteagatik,

baina gizona diferentea zen beti.

Sinestu, mutilak,

umeak zekarzkien zikoina

eta hiru Erregeak ta Estellakoa ere,

Foruak afaldu zizkigun hura,
ta edozer gauza sinistu du
esperantza mugagabe batekin
herri honek
eta gizona zerbait diferente
gelditzen zen.

Bat plaian etzaten zen
tripaz gora
eta begiak ixten zituen
zerua bajatzeko.

Baina bere erriberan
ez zeukan herri pobre bat besterik,
herri triste bat,
umeekin beti ona izan den
animali handi maltso bat gaixo bezain trixte.

Xentimoka pentsatzen duen herria
ta libre-nahi ilunabar bat bihotzean
dakar nekez ekartzen.

Baina libertatea ez merezi,
irabazi egin behar da,
ez kondairaren, ezpada
gizonaren eta
etorkizunaren aurrean.

Eta gure herriak ezin du irabazi.

Ta ezin irabaziko du ere, baldin eta

gure filosofoek ikasten ez badute

ez duela eguna erlojuak egiten.

Baldin eta teologoek gizona ez dela

elizako alxia edo serafin bat

edo parabola bateko ardia ez badute ikasten.

Edo zeruko bidea gotikoa dela pentsatzen badute,

ebanjelioak aldapatsu dena diolako.

Baldin gure radikalak radikalinski badira.

(Lainoa da euriaren radikaltasun guztia,

ez trumoa).

Edo ta gure ibarrak Arkadia dirala uste badugu

ta gure errealistek garaiz aurkitzen ez badute

errealistago zela Printzea Machiaveli baino

eta Jesukristo bainoago Judas,

ta errealitatea Marx dela eta ez haren liburuak

eta Iparragirre ta ez kitarra.

Baldin gure herriak ikasten ez badu

Gernikako arbola haritz normal bat zela

(haritzak ote dira ba behar ditugunak!)

eta euskal herria edozein herri bat.

Ta gure langileek ikasten ez badute

gizon direla eta ez kasta sakraturik
ezta madarikaturik ere,
ta euskal nekazariak enteratzen ez badira
aspaldian hil zela Virgilio
(edo nekazarien ardura dutenak,
zeren eta zer kulpa dute beste horiek
jaio zenik ere ez badakite)
ta gure poetek ta idazleek ikasten ez badute
hizkuntza ez dela Orfeoren flauta.
Ta nafarrak enteratzen ez badira
bi Nafarroa daudela,
honezkero hiru eta lau ez badaude
eta eta eta
(etcetera esan nahi dut noski)
zahar eta berri ta denok bat
Erromako zubi koloretsu batean.

Orduan bai, eguzki zaharrak
argi berria emanen du.
Astronomoak ez dira enteratuko,
ezta eguzkia bera ere,
baina gu bai.
Eta nahikoa dugu hori.

Hau guztia esan ta gero

ez da faltako oraindik
ez dugula maite aberria
botako digunik. Aberriaren maitasuna

(goizeko ordu bietan ari natzaizu idazten)

poltsikoan eramango balitz bezala.

© Joxe Azurmendi